

ORGANİZE PARALI SAVAŞÇI YAPILARI: ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER

Dudu Hilal KOÇ
Ahmet İŞCAN

dipam

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

ORGANİZE PARALI SAVAŞÇI YAPILARI: ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER

Dudu Hilal KOÇ
Ahmet İŞCAN

RAPOR
Ağustos 2023 | Sayı: 9

SORUMLULUK REDDİ: İçeriklerin ve ifade edilen görüşlerin sorumluluğu sadece yazar(lar)a aittir. DİPAM tarafından bir onay teşkil etmez ve bu şekilde yorumlanmamalıdır.

İstanbul, Ağustos 2023

COPYRIGHT © 2023

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (DİPAM)

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul A Blok
Kat:12 No:115, 34732, Kadıköy/İstanbul

T. +90 216 310 3040

F. +90 216 310 3050

www.dipam.org

info@dipam.org

 @dipamorg

 @dipamorg

 @DİPAM - Diplomatik İlişiler ve Politik Araştırmalar Merkezi

 @dipamorg

ORGANİZE PARALI SAVAŞÇI YAPILARI: ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
1. Paralı Savaşçılardan Özel Askeri Şirketlere	6
2. DÜNYADA ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER	8
2.1. ABD	8
2.2. RUSYA	9
2.3. ÇİN	11
2.4. İNGİLTERE	11
3. ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLERİN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ YERİ	12
SONUÇ	13
KAYNAKÇA	14

GİRİŞ

Günümüzde özel askeri şirketler, birçok çatışma alanında kendisine yer bulabilmektedir. Bu kurumların verdiği hizmetler, yalnızca çatışma alanında savaşmakla da sınırlı olmayıp, aynı zamanda lojistik, askeri eğitim veya koruma sağlama gibi geniş çapta ve daha uzun vadeli hizmetleri de içermektedir. Dünyada son yıllarda yaşanan çatışmaların yaygın bir alanda, uzun süreli ve düşük yoğunluklu seyretmesi, beraberinde devlet dışı unsurların da çatışmalara doğrudan dahil olmasını beraberinde getirmiş, hatta bu unsurlar savaşın yürütülmesini sağlayan yegane yapılar haline gelmiştir. Terör grupları ve vekiller (proxies) gibi devlet dışı unsurların yanında özel askeri şirketler, yaşanan çatışmaların başrolleri haline gelerek savaşın yürütülmesi konusunda yeni bir “ortaçağlaşma (medievalization)” tartışmasını da beraberinde getirmiştir.

Paralı savaşçılık, yalnızca günümüze ait bir terim değildir. “Dünyanın en eski ikinci” mesleği olarak adlandırılan paralı savaşçılık, antik çağlardan bu yana sıklıkla kullanılan bir unsurdur. Tarihte kayıtlı ilk savaş olarak tanımlanan Megiddo Muharebesi’nde (M.Ö. 1469) Mısırlıların paralı savaşçıları kullandığı bilinmektedir. Bu tarihten itibaren bilinen uygarlıkların birçoğunda paralı savaşçı kullanımına rastlanmaktadır. Ancak paralı savaşçıların kullanımı tarih boyunca yaygın olmasına rağmen, tarihin birçok döneminde bu savaşçılara bir “karşı duruş” görmek mümkündür. Bu karşı duruşa bazen Kilise Kanonlarında, bazen askerlerin veya düşünürlerin sözlerinde rastlanabilmektedir. Bu düşünürlerin en ünlülerinden biri olan Machiavelli, “Prens” adlı eserinde paralı savaşçılara ciddi bir karşı duruş göstermekte ve paralı savaşçıların “ikiyüzlü, para kazanma hırsıyla dolu ve hain” olduğunu söyleyerek bir yöneticinin asla paralı savaşçı kullanmaması gerektiğini belirtmektedir. Ancak bugüne bakılınca organize paralı savaşçılar, ya da literatürdeki tabiriyle “özel askeri şirketler”, dünyanın birçok bölgesinde hem devletler hem şirketler tarafından yaygın şekilde kullanılmaktadır.

1. PARALI SAVAŞÇILARDAN ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLERE

Modern çağda, II. Dünya Savaşı sonrasında, özellikle Afrika’da kısmen var olsalar da, asıl olarak özel askeri şirketlerin, savaşın meydana gelmesi için gereken şartlar (jus ad bellum) konusunun uluslararası arenada puslanmaya başladığı noktada ortaya çıktığı söylenebilir. Bu da, insani müdahale gibi kavramların daha net tartışılmaya başladığı Soğuk Savaş sonrası döneme tekabül etmektedir. Savaşın kimin tarafından veya nasıl yürütüldüğünden ziyade savaşın ne için yürütüldüğü konusu daha çok önem görür hale geldikçe, özel askeri şirketlerin de kullanım alanı da yaygınlaşmaya başlamıştır.

SSCB’nin yıkılmasıyla Soğuk Savaş döneminin bilinen iki kutuplu dünyası da değişmiştir. Bu değişiklikler ekonomik, politik ve sosyal hayatta kendisine geniş yer bulmuştur. Bu alandaki değişikliklere ek olarak askeri anlamda da pek çok değişim gözlemlenmiştir. Bu değişikliklerin akademik anlamda kendisine geniş yer bulduğu söylenebilir. Bazı akademisyenler konvansiyonel anlamda savaşın geride kaldığını belirtirken “Yeni Savaşlar”¹ tartışması başlamıştır. Yeni Savaşların varlığını savunanların en önemli dayanaklarından birisi savaşın aktörlerde yaşanan değişiktir. Eskiden tek egemen aktör olan devletlerin yerini artık devlet dışı unsurlar almaya başlamıştır. Hatta devletler artık kendi ordularını sahaya sürüp güçlerini tüketmek yerine bu unsurlardan da destek almakta ve bu yolla zayıftan kaçınmaktadırlar. Bu durum, aynı zamanda maddi devletlerin savaş yürütürken maliyetlerini de ciddi anlamda düşürmekte ve olası savaş suçlarını devletin üzerinden –kısmen de olsa- atmaktadır. Bu raporun konusu olan özel askeri şirketler, bu unsurların en önemlilerinden biridir. Özel askeri şirketler ya da kullanılan diğer devlet dışı unsurlar, çatışmaların asimetrikleşmesine sebep olmaktadır. Bu kavram da Yeni Savaşlar’ın en belirgin özelliklerindedir. Yeni savaşlar bağlamında özel askeri şirketlerin teorik dayanakları Soğuk Savaşın bitmesi ile değişen güvenlikleştirme ve ekonomizasyon kavramları olarak değerlendirilebilir.

---

¹ (Münkler, 2010)

Özel askeri şirketlerin ortaya çıkışını şiddet kullanımı doktrininin değişmesiyle anlatmak mümkündür. Weber'in tanımıyla şekillenen liberal devlet anlayışında şiddetin meşru kullanım hakkı sadece devlete verilmiştir. Ancak özel askeri şirketler devlet aktörünün dışında kalan bir unsurdur. Hem Afganistan ve Irak savaşı gibi eski örneklerde hem de Suriye, Libya hatta Ukrayna örneklerinde görülebileceği gibi devletler, bu devlet dışı unsurlardan destek almaktadır. Ayrıca, Afrika'da devlet dışı gruplar da özel askeri şirketleri kullanmaktadır. Bu durumun giderek artmasıyla bu unsurlar politik düzlemde güç unsuru haline gelmiştir. Uluslararası ilişkiler literatüründe gittikçe tartışılan bir durum olmasının nedeni de bu duruma dayanmaktadır. Ayrıca bu şirketlerin neredeyse devletler kadar önemli unsurlar haline gelmesiyle de şiddet doktrininin klasik Weberyen anlayıştan çıktığı savunulabilir.

Özel askeri şirketlerin yakın tarihlerdeki kullanımı ele alınırsa ABD'nin özellikle Irak ve Afganistan'daki operasyonlarında bu şirketlerden destek alındığı bilinmektedir. Alınan destek sadece savaşçı anlamında da değildir. Eğitim, askeri teçhizat ve lojistik konularında da ABD özel askeri şirketlere alan tanımıştır. Özel askeri şirketler, ABD tarihi içerisinde incelemek gerekirse LOGCAP (The Logistic Civil Augmentation) programını özellikle belirtmek gerekir. 1985 yılından itibaren uygulanan bu program orduya kamudan başka bir kaynak oluşturmuştur. Bu program kapsamında Amerikan ordusunun pek çok özel girişimden destek aldığı bilinmektedir. Özellikle lojistik, gıda ve mühendislik alanları bu şirketler için öne çıkan alanlar olmuştur. Ayrıca yapılan düzenlemelerle, özel şirketlere giderek daha çok alan açılmıştır. Bazı raporlarda özel sektöre bu konularda destek verilmesi önerilmiştir.² Bu özel girişimlerin kamu maliyetini azaltacağı görüşü savaşların ekonomikleştirilmesi fikrinin temelini oluşturur. Liberalizmin temelini oluşturan fikrin orduya da entegre edilmesiyle klasik ordu fikirleri de değişime uğramıştır. Özellikle devlet raporlarında maliyetlerde azalmaya vurgu yapılması, bu fikrin devlet tarafından da benimsendiğini gösterir. Tüm bunları 1980'li yıllardan itibaren ABD'de güçlenen neoliberal anlayışın bir parçası olarak okumak da mümkündür.

² (Report of the Commission On Roles and Missions of the Armed Forces, 1995)

2. DÜNYADA ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER

2.1. ABD

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kullanım alanı yaygın da olsa, özel askeri şirketler her ülkede mevcut değildir. Hatta Avrupa'da gelişimi oldukça azdır. Diğer taraftan ABD, İngiltere, Çin ve Güney Afrika'daki özel askeri şirketlerin sektörün yüzde 70'ine denk geldiği düşünülmektedir.³ Özel askeri şirketleri en belirgin şekilde kullanana ülkelerden birisi ABD olmuştur. ABD'de değişen doktrin ve yeni beklentilerle özel askeri şirketlerin güç kazandığı giriş kısmında anlatılmıştır. Savaşın devletler tarafından meşruluğunun halka kanıtlanamaması problemi özellikle Vietnam Savaşı ile kendisini göstermiştir. Halkta geniş çapta savaş karşıtlığının yükselmesi, ordunun ve kaynakların savaş için harcanmasını zorlaştırmıştır. Bu noktadan sonra ise devletler çatışmalara kendi ordularını direkt sokmaktan kaçınmaya başlamışlardır. Başka pek çok sebeple birlikte bu ortam özel askeri şirketlerin daha da yaygınlaşmasını sağlamıştır. ABD'nin özellikle Afganistan ve Irak'ta yoğun şekilde özel askeri şirketlerden destek aldığı bilinmektedir. Özellikle Irak Savaşı'nda Afganistan'a göre çok daha yoğun biçimde bu şirketlerden faydalanılmıştır. Burada vurgulanması gereken bu yardımın sadece savaşçı anlamında olmadığıdır. Lojistik ve özellikle gıda konusunda da özel sektörden destek alınmıştır. ABD Irak Savaşı'nda, Blackwater başta olmak üzere pek çok özel askeri şirketten destek almıştır. Blackwater'ın 2002 – 2004 yılları arasında kazandığı ihalelerden 35 milyon dolar ödeme aldığına dair bilgiler bulunmaktadır. (DUFY vd., 2004:32-33). Daha sonra da ismi sıkça duyulan Blackwater şirketi 1997 yılında eski bir ABD'li asker olan Eric Prince tarafından kurulmuştur. Blackwater dünyanın pek çok yerinde ABD ordusuna hizmet vermiştir. Ancak şirketin geçmişinde sivillere yönelik işlenmiş pek çok suç bulunmaktadır.

Blackwater, ABD'nin Irak işgalinde doğrudan görev almıştır. Ancak şirketi dünya kamuoyunda tanınır yapan olaylardan bir tanesi 2004 yılında gerçekleşen Felluce Katliamı'dır. Felluce'de Blackwater şirketine ait 4 askerin şehrin bölge sakinleri tarafından öldürülmesi, ABD

---

³ <https://www.sipri.org/yearbook/2023/04>

ordusunun kenti kuşatmasıyla devam etmiş ve şehirde uzun süren kanlı çatışmalar yaşanmıştır. Blackwater daha sonraki süreçte Irak ve Afganistan dahil olmak üzere pek çok yerde sivil katliamlarıyla anılmaya devam etmiştir. Irak'ta Ebu Gureyb hapishanesindeki mahkumlara yönelik şiddet ve işkence suçları da yine Blackwater'ın sicilinde bulunan olaylardandır. Şirket oldukça tartışmalı faaliyetleri sonucu birkaç kez isim değiştirmiştir. Önce "Xe Services" sonra da "Academi" adını alan şirket, son olarak "Constellis" adıyla "Triple Canopy" adında başka bir özel askeri şirketle birleşmiştir.

2.2. Rusya

Bir başka önemli özel askeri şirket ise Wagner grubu olmuştur. Wagner bir Rus özel askeri şirkettir. 2014 yılında kurulan şirketin şu anki lideri Yevgeni Prigojin'dir. Şirketin özellikle Rusya'nın 2014'te Kırım'ın ilhakıyla başlayan süreçten sonra Ukrayna Savaşı'nda önemli yer aldığı bilinmektedir. Ancak şirketin tek faaliyeti savaş değildir. Wagner Grubu'nun Afrika'da pek çok devlette güvenlik işleriyle ilgilendiği bilinmektedir. Dolayısıyla Rusya'nın 2010'lardan sonra büyüyen Afrika politikasının da önemli bir parçasıdır. Bu ülkelerde Rusya sempatisinin artmasında da önemli rol oynamaktadır. Örneğin Mali'de 2023 yılının sonuna kadar BM ve diğer uluslararası örgütlerin asker grupları çekilme kararı almıştır ve tek yabancı özel savaşçı grubun Wagner kalması beklenmektedir. Son dönemde Mali, Nijer ve Burkina Faso'da yaşanan askeri darbelerden sonra, Wagner'in bu bölgelerdeki yaptığı propagandaların da etkisiyle halkın sokaklara dökülüp darbe yanlısı ve Rusya taraftarı sloganlar atması, bu bölgedeki siyasetin küresel bir oyuncusunun da Rusya olduğunun göstergesidir. Afrika'da bilinen Rus askeri üssü olmasa da bu önemli bir gelişmedir. Ancak Wagner grubunun adı da Blackwater gibi sivillere karşı işlenen suçlara karışmıştır. Örneğin 2020 – 2022 yıllarında Mali'de Wagner adı 450'den fazla sivil ölümüne karışmıştır.⁴ Wagner'in kendisi için çalıştığı tek güç Rusya değildir. Her ne kadar Rusya'nın aleyhine bir iş birliğine girmeyeceği bilinse de, Wagner'in Afrika'da en çok maden şirketleri için çalışarak maden yataklarının etrafını koruduğu düşünülmektedir.

⁴ <https://www.sipri.org/yearbook/2023/04>

Afrika'daki Sahel bölgesi 2010'lu yıllardan itibaren radikal terör örgütlerinin yuvası olmuştur. Buradaki Mali, Nijer gibi ülkelerle kurulan Sahel G – 5 grubu Avrupa'nın da desteği ile terör örgütlerinin faaliyetlerini engellemeyi amaçlasa da yine de bu ülkelerde IŞİD ve El – Kaide, Boko Haram gibi örgütler çok sayıda sivil ölüme neden olmuştur. Bu durum Afrika'daki Batılı askerleri hedef haline getirirken Rusya'ya da alan açmaktadır.

Wagner'in yukarıda belirtildiği gibi Ukrayna Savaşı'nda da çalıştığı bilinmektedir. Ancak BM raporlarında Wagner için bazı olumsuzluklar belirtilmiştir. Örneğin Wagner'in savaşta çalışması ve savaşması karşılığında cezaevindeki suçluların salınmasına dönük faaliyetleri bulunmuştur.⁵ İnsan hakları savunucuları da bu durumun yaratacağı insan hakları ihlallerinden endişelidir.

Ayrıca Wagner, Batı tarafından Ukrayna'da sivil katliamı yapmakla suçlanmaktadır. Özellikle Mart 2022 yılında Buça Katliamı olarak bilinen şiddet olaylarından sonra Batı'da, şehirde öldürülmüş sivil fotoğrafları medyaya yansımıştır. Rus ordusunun bölgeden çekilmesiyle şehrin sokaklarında çok sayıda öldürülmüş sivil görülmüştür. Wagner tüm bu suçlamaları reddetse de şirketin Ukrayna'daki faaliyetleri oldukça tartışmalıdır. Şirket uzun süre çatışmaların devam ettiği Bakhmut'da da sivil ölümleriyle anılmaktadır. Bazı Fransız siyasetçilerin Wagner'in uluslararası terör listesine alınmasını istediği bilinmektedir.⁶ Bu konu ABD'de de gündeme gelse de henüz atılmış bir adım yoktur. Alman istihbaratının Buça'daki katliamlara dair kanıtlar bulduktan sonra 40 Rus diplomatın Almanya'dan sınır dışı edildiği Alman basınına yansımıştır.⁷ Wagner daha sonra Rusya için önemli bir iç güvenlik sorununa dönüşmüştür. Şirketin Rus ordusundan ağır silah istediği ancak alamadığı için Rus hükümeti ile arasının gergin olduğu uluslararası basında konuşulurken geçtiğimiz aylarda lider Prigojin Rus ordusunun Ukrayna'da Wagner askerlerini vurduğunu açıklamasıyla birlikte, bazı Wagner askerleri liderleriyle beraber Moskova'ya yürümeye başlamıştır. Olayların Moskova yakınlarında durdurulmasının ve

---

⁵ <https://news.un.org/en/story/2023/03/1134447>

⁶ https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/05/10/labeling-wagner-group-as-a-terrorist-organization-could-pave-the-way-for-more-significant-sanctions_6026225_4.html

⁷ <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/krieg-in-ukraine-nach-butschka-massaker-weist-bundesregierung-40-russische-diplomaten-aus-a-8a073219-a10c-4d0a-9156-48e3be21946f>

Prigojin'in Putin tarafından şartlı affının ardından Prigojin'in Belarus'a geçtiği, sonrasında da Wagner'in Afrika'ya odaklandığı bilinmektedir.

Wagner birlikleri başarısız isyandan sonra Rus devlet başkanı Putin'in talimatıyla Belarus'da kamp kurmuştur. Ancak Wagner'in Belarus'da komşu Polonya'ya çok yakın bir konumda askeri kamp kurması Polonya'yı endişelendirmektedir. Bu bölgenin bu süreçte yakından takip edilmesi yakın gelecekteki Doğu Avrupa'yı ve bu bölgedeki yükselen güvenlik sorunlarını anlamak için önemli olacaktır.

2.3. Çin

Çin'e bakıldığında ise bu ülkenin de özellikle Afrika'da özel askeri şirket oluşumları vardır. Ancak Wagner ve Blackwater gibi özel askeri şirketlerle belirgin farklara sahiptirler. Öncelikle devletle güçlü bağları vardır ve Çin'in parti devlet özelliğinin bir sonucu olarak işletmelerde parti yetkilisi bulunmaktadır. Yani bu işletmeler aslında tam olarak özel değil, devlete bağlıdır. Bu işletmelerin Afrika'ya 2008 civarında artan korsancılık faaliyetlerine karşı girdiği düşünülmektedir. Huaxin Zhong An bu anlamda bölgeye giren ilk işletmelerden birisidir. Çinli güvenlik işletmeleri Çin'in Kuşak – Yol projesi kapsamında da Afrika'da yoğun olarak faaliyet göstermektedir. Ayrıca askeri güvenlik hizmetinin yanında, bu projelerle on binlerce Çinli işçinin de bölgeye göç ettiği bilinmektedir.

2.4. İngiltere

İngiltere merkezli başka bir küresel özel askeri şirket de Aegis Defence Services'dir. Irak'ın işgalinden sonra bölgedeki ABD güçlerini korumak için de çalışan şirket, istihdam için Afrika'yı da kullanmıştır. Üstelik basına yansıyan haberlerde şirketin eski yöneticisi Afrika'daki iş gücünün daha ucuz olduğu gerekçesiyle kullandıkları bazı Afrikalı personelin eski çocuk savaşçı olabileceğini itiraf etmiştir.⁸ Bu durum şirketin faaliyetlerini tartışmalı hale getirmiştir.

⁸ <https://www.theguardian.com/global-development/2016/apr/17/uk-firm-employed-former-child-soldiers-as-mercenaries-in-iraq>

3. ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLERİN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ YERİ

Yukarıda bilinen bazı önemli özel askeri şirketler ele alınmıştır. Görülmektedir ki bu askeri şirketlerin hukuki olarak tartışmalı geçmişleri vardır. Bu noktada uluslararası hukukta özel güvenlik şirketleri nasıl konumlanmaktadır sorusu ele alınabilir. Bu şirketlerin devletler hukukuna mı özel hukuka mı dahil olduğu tartışmalı bir durumdur. Ancak bu şirketler her ne kadar savaşçı gücü de barındırırsa çoğu, devletle doğal bağları olmayan oluşumlardır.

Hukukta paralı savaşçılık ve özel askeri şirketler tamamen aynı anlama gelmemektedirler. Paralı savaşçılar savaşarak maddi kazanç elde ederler. Yine bununla ilgili 1977 tarihli Cenevre Sözleşmesi 1 numaralı Ek Protokol'de bir düzenleme yapılmıştır. 47. Madde hem paralı savaşçıları tanımlarken hem de hukuki statüsüne dair düzenlemeler yapmıştır. Ayrıca bu düzenleme paralı savaşçılığı yasaklamıştır. Buna göre paralı savaşçı, yurt içi ve dışında bir silahlı hizmete kaydolmuş, çatışmanın taraflarından birisi olmayan ve üçüncü bir devletin silahlı ordusuna kaydolmayan kişilerdir. Ayrıca muharip ya da savaş esiri olma hakkı olmayan kişilerdir.¹⁰ Askeri emir komutaya dahil olmasalar da Cenevre Sözleşmesi taşeronların şiddet kullanımına dair belirgin sınırlamalar getirmemiştir.¹¹ Bu da onların özellikle işgal alanlarında şiddet kullanımının önünü açmaktadır.

Özel askeri şirketlerle ilgili bazı ülkeler, ulusal düzeyde yasal düzenlemeler yapmıştır. Örneğin burada dikkat çeken Rusya'da paralı askerliğin yasak olmasıdır. İngiltere ise bu konuda bir "green paper"¹² yayınlamıştır. Bu belge İngiltere dışında faaliyet gösteren özel askeri şirketlerin sınırlandırılmasını önermektedir.¹³

---

⁹ (Yalçınkaya, t.y.)

¹⁰ (Yamaner vd., t.y.)

¹¹ (Swed vd., 2023)

¹² Green paper, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan bir belge türüdür. Bu belgelerde sunulan önerilerle bazı konularda tartışmalar başlatmak amaçlanır.

¹³ ¹³ <https://publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmselect/cmfaff/922/2061318.htm>

SONUÇ

Sonuç olarak paralı askerlik ve özel askeri şirketler savaşın değişen doğası ve yeni şiddet doktrinleri gereği 21. yüzyılda giderek güçlenmektedirler. Hem Batılı hem de Rus ve Çin kökenli pek çok şirketin dünyada geniş faaliyet alanları vardır. Bu şirketlerin kuruldukları ülkelerin siyasi özelliklerini yansıttıkları bilinmektedir. Ayrıca özel güvenlik şirketlerinin buldukları bölgelerde devletlerin dış politikalarını da yansıttıkları gözlemlenmektedir. Lojistik ve savaşma başta olmak üzere birçok dalda hizmet veren şirketlerin ise adlarının karıştığı suçlar oldukça fazladır. Dünyada bunlarla ilgili birtakım düzenlemeler olsa da sayılarının arttırılması ve özel askeri şirketlerin faaliyetlerinin şeffaflaştırılması insan haklarının korunması açısından faydalı olacaktır.

Diğer taraftan günümüzde özel askeri şirketlerle ilgili soruların tekrar gündeme geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Son dönemde özel askeri şirketleri tekrar mercek altına iten isyan olayına karışan Wagner, her ne kadar alışılmışın dışında bir özel askeri şirket olsa da, modern çağda ilk kez bir özel askeri şirketin politik bir duruş sergilediğini göstermektedir. Dahası, Wagner Moskova'yı ele geçirmeyi hedeflediğini belirterek bir anlamda yönetime talip olduğunu da deklare etmiş olmaktadır. Bu durum, modern askeri tarih açısından bir kırılma noktası olabilir. Zira Orta Çağ'da sıklıkla yaşanan paralı savaşçıların saf değiştirmesi, yönetimde söz sahibi olması, yaptığı anlaşmaya ihanet etmesi gibi bir durum, şu an Modern çağda ilk kez tekrar yaşanmakta ve bu durum bize, aslında özel askeri şirketlerle yapılan kontratların ne kadar riskli olabileceğini göstermektedir. Ancak burada başka bir önemli noktayı vurgulamak gerekir. Yazının başında belirtilen Machiavelli'nin paralı askerlere karşı tepkisi, İtalya'ya has bir tepkidir. Bunun asıl nedeni, İtalya'daki paralı savaşçıları olan Condottieri'nin İtalya devletlerindeki savaşlarda "tekel" hale gelmesidir. Kendisine bırakılmış bu gücün farkına varan paralı savaşçıları da, tehdit oluşturabilecek bir hale gelmişler ve böylece Machiavelli'nin de tepkisini çekmişlerdir. Rusya'nın Wagner'le ilişkisi, bu örneğe yakın bir biçimde Ukrayna'da Wagner'e askeri anlamda bir bağımlılık üzerinden gelişmiştir. Bu bağımlılık, bir özel askeri şirketi politik bir duruş göstermeye iten unsur olmuştur. Önümüzdeki yıllarda özel askeri şirketler küresel çatışma alanlarında sahnede olmaya devam edecek gibi gözükse de, bu konuda bazı "net" yasal düzenlemelerin gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Kaldor, M. (2012). *New and Old Wars*. Polity Press.
- Münkler, H. (2010). *Yeni Savaşlar*. (Z. A. Yılmaz, çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Browning, O. (1985). *The Age of Condottieri*. Londra: Methuen & Co.
- Machiavelli, N. (2004). *Prens*. İstanbul: Can Yayınları.

Makaleler:

- Beyhan, Y. (2022). Çin-Afrika İlişkilerinde Çin Özel Askeri Şirketlerinin Faaliyet ve Etkileri. TERAM.

<https://www.teram.org/Icerik/cin-afrika-iliskilerinde-cin-ozel-askeri-sirketlerinin-faaliyet-ve-etkileri-207>

- Duffy, M. Benneth, B. WATT, V. Cuadros, J.B. Paul T. B.Donnely, S. (2004). *When Private Armies Take to the Front Lines*, TIME

<https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,993787,00.html>

- Nantulya, P. (2021). *Chinese Security Firms Spread along the African Belt and Road*. Africa Center for Strategic Studies.

<https://africacenter.org/spotlight/chinesesecurity-firms-spread-african-belt-road/>

- Swed, O., Caparini, M., & Macleod, S. (2023). *4. Private military and security companies in armed conflict*. SIPRI

<https://www.sipri.org/yearbook/2023/04>

- Tangör, B., & Yalçınkaya, H. (2010). *Güvenlik Yönetişimi Çerçevesinde Özel Askeri Şirketler*. Uluslararası İlişkiler, 7(127-154).Elsea, J. K, & Schwartz, M. (2008). *Private Security Contractors in Iraq: Background, Legal Status, and Other Issues*, Washington, Congressional Research Service.

<https://www.uidergisi.com.tr/wp-content/uploads/2013/02/guvenlik-yonetisimi.pdf>

- Yamaner, M. B., Öktem, E., Kurtarcan, B., & Uzun, M. C. (t.y.). *12 AĞUSTOS 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri Ve Ek Protokolleri*. Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 42, 211-212.
- *Memorandum from ArmorGroup Services Limited*. (2002).

<https://publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmselect/cmfaff/922/2061318.htm>

Son erişim tarihi: 04.08.2023

- *Report of the Commission On Roles and Missions of the Armed Forces.* (1995). Department of Defense.

<https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA295228> Son erişim tarihi: 02.08.2023

- Yalçınkaya, H. (t.y.). *Özel Askeri Sektörün Oluşumu ve Savaşın Özelleşmesi.* Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 247-277.

https://www.academia.edu/38351344/%C3%96zel_Asker_Sekt%C3%B6r%C3%BCn_Olu%C5%9Fumu_ve_Sava%C5%9F%C4%B1n_%C3%96zelle%C5%9Fmesi

İnternet siteleri:

- <https://www.sipri.org/yearbook/2023/04>
- <https://www.theguardian.com/global-development/2016/apr/17/uk-firm-employed-former-child-soldiers-as-mercenaries-in-iraq>
- <https://www.theguardian.com/world/2007/sep/27/iraq.usa>
- https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/05/10/labeling-wagner-group-as-a-terrorist-organization-could-pave-the-way-for-more-significant-sanctions_6026225_4.html

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZARLAR HAKKINDA

Dudu Hilal KOÇ, Galatasaray Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünde eğitimine devam etmektedir. İngilizce, Almanca ve Fransızca bilen Koç, şu an DİPAM'da stajyer olarak uluslararası güvenlik ve Rus dış politikası alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

Ahmet İŞCAN, İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünden 2009 yılında lisans mezunu olduktan sonra aynı bölümde yüksek lisans eğitimini "Türkiye'nin Irak Türkmenlerine Yönelik Dış Politikası" başlıklı teziyle tamamlamıştır. Araştırma konuları ağırlıklı olarak Dış Politika, Güvenlik ve Orta Doğu'yu kapsamaktadır. Şu anda DİPAM Başkan Yardımcılığı görevini üstlenmekte olan İŞCAN, iyi derecede İngilizce bilmektedir.